

Sancti Hieronymi Stridoniensis Operum, Tomi ...

In quo ipsi adscripta haec continentur: Commentarii in Iob. Commentarii in Prouerbia Salomonis. Homiliae quatuor Origenis in Canticum canticorum.

Commentarii in omnes Pauli Apostoli Epistolas. Quae omnia ad fidem vetustissimorum exemplarium multis mendis sublatis correctata sunt ... Qui autem horum ...

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Coloniae Agrippinae, 1616

Homilia Prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75132)

A
3. Reg. 4. d.

Hoc ibi ergo refertur: Et Deus dedit prudentiam Salomoni, & sapientiam multam valde, & latitudinem cordis sicut arenam, quae est ad oram maris, & factus est sapiens Salomon valde super sapientiam omnium antiquorum, & super omnes sapientes Aegypti, & super Eshan Ezraien, & Heman, & Chalcal, & Dorda filius Mahol, & erat nominatus in vniuersis gentibus per circuitum, & locus est Salomon tria millia parabolarum, & erant cantica eius quinque millia. Ex his ergo quinque millibus canticis volunt videre hoc vnum esse canticum quod habemus. Sed vsque quo, vel vbi cantata sint, non solum ad vsum, sed ne ad notitiam quidem peruenit Ecclesiarum Dei. Operosum est autem, & procul ab opere proposito, si velimus nunc inquirere, quam multorum librorum commemoratio fiat in scripturis diuinis, quorum lectio nulla nobis omnino est tradita. Sed neque apud Iudeos haberi quidem vsum huiusmodi reperimus lectionum, quae siue pro eo, quod aliqua supra humanam intelligentiam continebant, placuit spiritui sancto auferri de medio: siue quod essent de scripturis his, quae appellantur Apocryphae (pro eo quod multa in eis corrupta, & contra fidem veram inueniuntur à maioribus tradita) non placuit eis dari locum, nec admitti ad auctoritatem: supra nos est pronuntiare de talibus. Illud tamen palam est, multa vel ab Apostolis vel ab Euangelistis exempla esse prolata, & nouo Testamento inserta, quae in his scripturis, quas canonicas habemus, nunquam legimus: in Apocryphis tamen inueniuntur, & euidenter ex ipsis ostenduntur allumpta. Sed ne sic quidem locus Apocryphis dandus est non enim transeundi sunt termini, quos statuerunt patres nostri. Potuit enim fieri, vt Apostoli vel Euangelistae sancto spiritu repleti, sciuerint, quid assumendum ex illis esset scripturis, quidve refutandum. Nobis autem non est absque periculo aliquid tale praesumere, quibus non est tanta spiritus abundantia. Et ideo de praesenti versiculo nos eam tenemus editionem, quam supra exposuimus, maxime cum euidenter in eo habeatur distinctio, vbi ait *Canticum canticorum, quod est ipsi Salomoni*. Si enim voluisset intelligi canticorum Salomonis hoc est canticum, dixisset vtiue Canticum canticorum, quae sunt Salomoni, vel canticum ex canticis Salomonis. Nunc autem quia dixit, quod est Salomoni, ostenditur istud canticum, quod est in manibus, & quod erat et canendum, esse Salomonis: & hoc de attitulatione quam proposuit continere. Videamus ergo iam, & quae sequuntur.

PROV. 22. d.

B

HOMILIA PRIMA.

Φιλιππίτω
με δὲ οὐ
λαλοῦμαι
ἐν μέρει
αὐτοῦ.

Osculetur me ab osculis oris sui.] Meminisse oportet illud, quod in praefatione praemonuimus: quia libellus hic Epithalamii habens speciem, dramatis in modum conscribitur. Drama autem esse diximus, vbi certae personae introducantur, quae loquuntur, & aliae interdum superueniunt, aliae recedunt aut accedunt: & sic totum in mutationibus agit per personarum. Haec ergo erit totius libelli species, & secundum hanc pro viribus historica à nobis aptabitur expositio. Spirituales verò intelligentia, secundum hoc nihilominus quod in praefatione signauimus, vel de Ecclesiae ad Christum sub sponsae vel sponsi titulo, vel de animae cum verbi Dei coniunctione dirigitur. Introducitur ergo nunc per historiae speciem sponsa quaedam, quae suscepit quaedam sponsaliorum & dotis titulo dignissima munera ab sponso nobilissimo. Sed plurimo tempore moram faciente sponso, sollicitari eam desiderio amoris sui, & confici iacentem domi suae & agentem omnia, quatenus possit aliquando videre sponsum suum, atque osculis eius perficere. Quae quoniam nec differri amorem suum, nec adipisci se posse, quod desiderat, videt, conuertat se ad orationem, & supplicet Deo, sciens eum patrem esse sponsi sui. Consideremus ergo eam leuantem sanctas manus sine ira, & disceptatione, in habitu ornato, cum verecundia & sobrietate, ornata dignissimis ornamentis, quibus ornari decet nobilem sponsam, aestuantem verò desiderio sponsi: & interno vulnere amoris agitata, orationem, vt diximus, fundere ad Deum, dicere de sponso suo: *Osculetur me ab osculis oris sui*. Haec sunt, quae dramatis in modum composita, historica continet explanatio. Interior verò intellectus, videamus, si hoc modo poterit competenter aptari. Ecclesia sit desiderans Christo coniungi. Ecclesiam autem

cetum omnium aduerte sanctorum. Haec ergo sit quasi omnium vna persona, quae loquatur & dicat: Omnia habeo, repleta sum muneribus, quae sponsaliorum vel dotis titulo ante nuptias sumpsi. Dudum enim cum prepararet ad coniugium filii regis, & primogeniti omnis creaturae, obsecuti sunt, & ministraverunt mihi angeli sancti eius: deferentes ad me legem, sponsalis muneris loco. *Lex namque per angelos disposita dicitur in manu mediatoris*. Ministraverunt mihi etiam Prophetae. Locuti sunt enim omnia & ipsi, per quae non solum ostenderent & indicarent mihi de filio Dei, cui me delatis his quae appellantur aris & muneribus dotalibus spondere cupiebant: verum vt & in amorem me eius desideriumque succenderent, pronunciauerunt mihi prophetice vocibus de aduentu eius, & de innumeris virtutibus operibusque eius imensis, repleti spiritu sancto praedicauerunt. Pulchritudinem quoque eius & speciem ac mansuetudinē descripserunt, ita vt omnibus his ad amorem eius integraliter inflammaret. Sed quoniam seculum iam penè finitum est, & scriptus quidem praesentia non datur mihi: solos autem ministros eius video ascendentes & descendentes ad me: propter hoc ad te patrem sponsi mei precem fundo, & obsecro, vt tandem miseratus amo rem nostrum, mittas eum, vt iam non mihi per ministros suos angelos duntaxat & Prophetas loquatur: sed ipse per semetipsum veniat, & osculetur me ab osculis oris sui, verba scilicet in os meum sui oris infundat: Ipsum audiam loquentem, ipsum videam docentem. Haec enim sunt Christi oscula, quae porrexit Ecclesiae, cum in aduentu suo ipse Christus in carne positus, euangelizauit ei verba fidei, & charitatis, & pacis, secundum quod Esaias promiserat, & praemissus ad sponsam dixerat: *Non legatus, neque angelus, sed ipse Dominus saluabit nos*. Tertio verò expositionis loco introducamus animam, cuius omne studium sit coniungi & confociari verbo Dei, & intra mysteria sapientiae eius ac scientiae velut sponsi caelestis thalamos intrare: cuius animae praesentia eius etiam munera data sunt, dotis scilicet nomine. Sicut enim Ecclesiae dos fuit legis & Prophetarum volumina: ita huic lex naturae & rationalis sensus ac libertas arbitrii, dotalia munera deputantur. Habens autem haec dotis suae munera, sicut primò eruditionis doctrina à monitoribus doctoribusque descendens. Sed quoniam in his non est ei plana atque perfecta desiderii sui & amoris expletio: deprecetur vt mens eius pura & virginalis, ipsius verbi Dei illuminationibus & visitationibus illustretur. Cum enim nullo hominis vel angeli ministerio diuinis sensibus, & intellectibus mens impletur, tunc ipsius oscula verbi Dei suscipere sese credat. Propter haec ergo & huiusmodi oscula, dicat anima orans ad Deum: *Osculetur me ab osculis oris sui*. Dum enim in de capax fuerit, vt ipsius verbi Dei caperet veram solidamque doctrinam, necessaria suscepit oscula, id est, sensus ab ore doctorum. Vbi verò sponte iam coepit obscura cernere, enodare perplexa, inuoluta dissoluere, parabolas & aenigmata dictaque sapientium, competentibus intelligentiae lineis explicare: tunc iam oscula ipsius sponsi sui, id est, verbi Dei, suscepisse se credat. Ideo autem oscula pluraliter posuit, vt intelligamus vniuiscuiusque obscuri sensus illuminationem, osculum esse verbi Dei ad animam perfectam delatum: & secundum hoc fortè dicebat prophetica & perfecta mens: *Os meum aperui, & attraxi spiritum*. Os autem sponsi intelligamus virtutem Dei, qua illuminat mentem, & velut sermone quodam amoris ad eam facto (si tamen capere mereatur tanta virtutis praesentiam) in cognita quaeque sibi & obscura manifestat. Et hoc est verius propiusque: & sanctius osculum, quod à sponso Dei verbo porrigi dicitur sponsae, pura scilicet animae & perfectae. Cuius rei imago est illud osculum, quod in Ecclesia sub tempore mysteriorum nobis inuicem damus. Quoties ergo in corde nostro aliquid quod de diuinis dogmatibus sensibusque quaeritur, absque monitoribus inuenimus, toties oscula nobis data esse à sponso, Dei verbo, credamus. Vbi verò quaerentes aliquid de diuinis sensibus inuenire non possumus, tunc affectu huius orationis assumpto, petamus à Deo visitationem verbi eius, & dicamus: *Osculetur me ab osculis oris sui*. Scit autem pater vniuiscuiusque animae capacitatem, & nouit quo tempore, cui animae, quae oscula verbi sui porrigere in intellectibus duntaxat, & sensibus debeat.

[Quia bona sunt vbera tua super vinum, & odor vnguentorum tuorum su-

C

Gal. 2. e

1. Cor. 13. b

D

Proverb. 1.

1. Cor. 13. b

1. Cor. 13. b

1. Cor. 13. b

1. Cor. 13. b

rum super omnia aromata.] Intellige prius quasi in historia dramate, sponfam eleuatis ad Deum manibus orationem fudif-
 sc ad patrem, & orasse, vt iam veniret ad eam sponfus, & ipse
 ei osculum proprii oris infunderet. Dumq; hæc oraret ad pa-
 trem, in ipsa oratione qua dixit: *Osculetur me ab osculis oris sui:*
 parat etiam alia orationis verba subiungere ac dicere: quia in
 hoc principio sermōnis affuisset sponfus, & orati ei altitisset
 ac reuelasset verba sua, ipsumq; sponsum vnguentis mirifi-
 cis, & quibus sponsum fragrare decebat, conlittuisset deli-
 bitum. Sponfa verò, vbi adesse vidit eum, pro quo orabat,
 vt adesset, & adhuc loquenti sibi præstitum quod orabat, ac
 data sibi ab ipso oscula quæ popolerat: lata pro hoc reddi-
 ta, & decore vberum ac fragrantia ipsius odore permota,
 propositæ orationis sermōne conuertit ad præsentiam, sponfi-
 si, qui aderat, & cum dixisset: *Osculetur me ab osculis oris sui:*
 subiungit post hæc ad præsentem iam sponsum, dicens: *Bona*
vbera tua super vinum, & odor vnguentorum tuorum super omnia aro-
mata. Hæc interim secundum historicam intelligentiam, quam
 diametraliter in modum prædiximus textam: Nunc verò, quid
 intellētus interior habeat, requiramus: Diuersis vocabulis
 principale cordis appellari, in scripturis diuinis inuenimus:
 quæ vocabula pro caulis ac rebus, de quibus agitur, aptari so-
 lent. Interdum enim cor dicitur, vt: *Beati mundo corde:* Et, *Corde*
credidit ad iustitiam. Si verò coniuuii tempus sit, pro specie
 & ordine discumbentium, vel sinus vel pectus appellatur:
 sicut Ioannes in Euangelio refert de quodā discipulo, quem
 amabat Iesus, quod in sinu eius, vel supra pectus eius recum-
 beret. Ille profectò cui innuens Simon Petrus dicebat: Inter-
 roga, quis est hic, de quo dicit: *Post hæc verò recumbens super pe-*
ctus Iesu, dicit ei: Domine quis est? In his enim certum est, quod
 Ioannes in principali cordis Iesu, atq; in internis doctrinæ eius
 sensib. requieuisse dicatur, ibiquirens & perferens the-
 sauros sapientiæ & scientiæ, qui reconditi erant in Christo Ie-
 su. Sed quod sinus Christi in loco dogmatum sanctorum acci-
 piatur, puto indecens non videri. Diuersis ergo modis, vt
 dicere cæperamus principale cordis in scripturis sanctis de-
 signatur, sicut & in Leuitico nihilominus vbi de sacrificiis
 pectusculum separationis, & brachium sacerdotibus seque-
 stratur: & in hoc sequestratum ac separatam pectusculum &
 brachium, præcellens cæteros homines principale cordis &
 operum decus vult esse in sacerdotibus. De quo plenius in li-
 bro Leuitico, prout Dominus dare dignatus est, exposuimus.
 Secundum hæc ergo etiam in præsentis loco, quando quidem
 amatorum videtur drama, quod agitur, in vberibus princi-
 pale cordis intelligamus, vt tale videatur esse, quod dicitur:
 Cor tuū sponfa & mens, id est, dogmata, quæ intra te sunt,
 vel doctrinæ gratia, superat omne vinum, quod cor hominis
 latificare solet. Sicut enim in his de quibus dicit: *Quia Deum*
videbunt: cor competenter dictum esse videtur, & inter dis-
 cumbentes sinus ac pectus ponitur pro habitu sine dubio
 discumbentium, formaq; coniuuii: & rursus vt apud sacer-
 dotes pectusculum & brachium mysticis designatur eloquiis,
 ita etiam arbitror in præsentis loco, vbi a manuum habitus &
 colloquia describuntur, gratissimè hoc ipsum principale cor-
 dis in vberibus appellatum. Bona ergo sunt vbera sponfi quan-
 do quidem thesauri sunt in eis sapientiæ & scientiæ recondi-
 ti. Vbera autem hæc vino comparat sponfa: sed ita comparat,
 vt præferat. Vinum autem illa intelligenda sunt dogmata &
 doctrinæ, quæ per legem & Prophetas, ante aduentum spon-
 si, sumere sponfa consueuerat. Sed nunc considerans hanc
 doctrinam, quæ ex vberibus profuit sponfi, miratur & stu-
 pet, videns eam longè præstantiorem, quam illam ex qua an-
 te aduentum sponfi latificata fuerat: tanquam ex vino spiri-
 tuali, quod ministrabat sancti patres & Prophetæ, qui etiam
 huius generis plantauerunt vineas, vt Noe primus, & Elaias
 in cornu in loco vberi, & coluerunt eas. Videns ergo nunc
 multam esse eminentiam dogmatum & scientiæ apud spon-
 sum: & longè ex eo perfectiorem, quam fuit apud antiquos,
 emanate doctrinam, dicit: *Bona sunt vbera tua super vinum:*
super illam scilicet doctrinam, qua latificabar ab antiquis. De
 hoc enim antiquorum vino intelligendus est Ecclesiastes di-
 cere, vbi ait: *Ego dixi in corde meo: veni & tentabo te in laticia, & vi-*
debo in bono. Et iterum de eisdem vineis loquens idem Ecce-
 listas dicit: *Magnificauit mihi opus meū, edificauit mihi domos, plan-*
tauit mihi vineas, fecit mihi hortos & reliqua. Sunt au-

tem huius vineæ mystici etiam ministri quidam, qui vini fu-
 fores appellantur. Sic enim idem dicit: *Et feci mihi cantores &*
cantatrices in latrina filiorum hominum, vini fusores, & vini suscitantes.
 Vide ergo, si possimus tum in cæteris, tum etiam in hoc in-
 telligere Saluatorem, veteri vino, nouella vberum suorum
 fluente miscentem, cum Maria & Ioseph quærentes inuen-
 runt eum in templo sedentem in medio doctorum, & audientem atque
 interrogantem eos, quando & mirabantur omnes super respon-
 sis eius. Sed & ibi fortassis species formæ huius expletur, vbi
 ascendens in montem docebat populos, & dicebat: *Dictum*
est antiquis: Non occides. Ego autem dico vobis: Omnis qui trahitur fra-
tri suo sine causa, reus erit. Et dictum est antiquis: Non adulterabis. Ego
autem dico vobis: Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam,
iam mæchatus est eam in corde suo. In quantum ergo doctrina hæc
 eius præcellit illam antiquam, intantum sponfa intelligit &
 pronunciat bona esse vbera eius super vinum. Sed & quòd
 vorax dicitur filius hominis & bibens, dicunt: *Eccè homo vorax*
& vinum bibens, ad hoc nihilominus respicit, tale & illud vi-
 num fuisse in Chana Galilææ, quod bibebatur in coniuuii
 nuptiali: quo deficiente fecit & aliud vinum: cui testimoniu
 reddidit chitriclinus, quòd sit valde bonum: & eo vino quod
 expensum fuerat, multò præstantius, cum dicit: *Omnis ho-*
mo primò bonum vinum ponit: & cum inebriati fuerint, id
quod deterius est: tu autè seruasti vinum bonum vsq; nunc.
 Sed & Salomonem, qui pro accepta Dei sapientia in admi-
 ratione fuit reginæ Saba, quæ venerat tentare eum in qua-
 stionibus, in quibus eum eadem regina scrutetur & miretur:
 audi scripturam referentem: *Et vidit, inquit, regina Saba omnem*
sapientiam Salomonis, & domum quam edificauit, & apparatus con-
iuuii eius, & sedem puerorum eius, & ordinem ministrorum eius, & ve-
stes eius, & vini fusores eius, & holocausta eius, que offerebat in domo
Dei: & stupefacta est, & reliqua. In his ergo aduerte, quomodo
 hæc quæ venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis,
 inter cætera miratur & cibos coniuuii eius, vel vini fusores e-
 ius: & super his dicitur obstupuisse. Nescio autem si ita ine-
 ptam putemus fuisse reginam, quæ ob hoc venerat à finibus
 terræ, vt audiret sapientiam Salomonis, vt miretur cibos cor-
 porales, & vinum istud commune, ac pincernas vini in mini-
 sterio regis. Quid enim in his admiratione dignum reginæ
 videtur, quæ communia penè omnibus sunt hominibus: Sed
 mihi videtur miratam esse cibos doctrinæ eius, & vinum do-
 gmatum, quæ ab eo per diuinam sapientiam prædicabantur.
 Hoc erat vinum & illud, quod per Hieremiam refertur de fi-
 liis Ionadab, filii Rechab, qui eo tempore quo peccata po-
 puli inualuerant, & pro iniquitatibus plebis captiuitas immi-
 nebat, conuocati sunt, vt biberent vinum, Et dixerunt, quia
 mandauerat eis pater suus Ionadab, ne biberent vinum ipsi
 & filii sui in seculum: neq; domos edificarent, neq; semina-
 rent semen, neq; plantarent vineas: sed in tabernaculis habi-
 tarent omnibus diebus vitæ suæ. Et amplectitur eos Deus, eo
 quòd custodierint præceptum patris sui, & noluerint bibere
 vinum. Pro peccatis enim tunc populi, & iniquitatibus eorū,
 erat vinea eorum ex vinea Sodomorum, & palmities eorum ex Gomor-
 ra. *Vna eorum vna fellis, & boccus amaritudinis. Venenum aspidum, &*
furor draconum erat vinum eorum. Propter hoc ergo laudabiles
 habentur filii Ionadab, qui tale vinum, venenata scilicet dog-
 mata, & aliena à fide Dei, bibere & suscipere recusarunt.
 Propter hoc ergo fortassis percussit Deus vineas Ægyptiorū,
 sicut in Psalmo scriptum est, ne tale facerent vinum. Igitur sic
 intelleximus vini differentias, easq; pro diuersitate dogma-
 tum constare perspeximus, quòd ait hic sponfa: *Quia bona*
sunt vbera tua super vinum: super vinum vtiq; intelligamus bo-
 num, non malum. Bonis enim non malis comparata dogma-
 tibus, sponfi dogmata præferuntur. Bonum enim vinum gu-
 stauerat prius in lege & Prophetis: ex quo velut præmedita-
 ta erat sponfa lætitiæ cordis accipere ac præparare, vt ca-
 pere posset etiam illam, quæ asitura erat per vbera ipsius
 sponfi, excellentiorem cunctis cernens eorum doctrinam:
 & ideo dicit: *Bona sunt vbera tua super vinum:* & vide, si
 adhuc formæ huic aptare possimus illam Euangelii parabolam,
 quæ dicit: *Simile est regnum calorum thesauro abscondito in*
agro: quem qui inuenerit, abscondit: & pro gaudio eius vadit, & ven-
dit omnia, que habet, & emit agrum illum.
 Est ergo thesaurus is non in deserto aliquo loco, neque in
 syluis, sed in agro absconditus. Et possibile vtiq; est agrum

G
 Ibidem b
 Luc. 2 g
 Matt. 5. e.
 Exod. 20.
 Deut. 5. b
 Matt. 21. c
 Ioan. 2. a. b
 1. Reg. 10. a
 2. Par.
 9. a. o

H
 Hier. 31. a
 & seq.
 Dan. 31. c
 Psal. 77. o

Matt. 23. f.

quò possent ista adolescentulæ & in augmentis profectum
 positæ animæ, non solum diligere, sed & trahere eum ad se.
 Trahit enim vnaquæq; anima, & assumit ad se verbum Dei
 pro capacitatis & fidei suæ mensura. Cùm autem traxerint
 ad se animæ verbum Dei, & sensibus suis atque intellectibus
 inferuerint, & dulcedinis eius & odoris senserint suauita-
 tem: ubi vnguentorum eius fragrantiam ceperint, rationem
 duntaxat aduentus eius & redemptionis ac passionis causas
 charitatemq; agnouerint, qua pro salute omnium vsque ad
 mortem crucis, immortalis accessit: & his omnibus velut di-
 uini cuiusdam & ineffabilis vnguenti odorib. inuitatæ ado-
 lescentulæ, id est, animæ, plena vigoris atq; alacritatis effe-
 ctæ, currunt post ipsum, atq; ad odorem suauitatis eius non
 leni gradu, nec tardis passibus, sed rapido cursu, & tota pro-
 peratione festinant: quemadmodum & ille qui dicebat: Sic
 curro, vt comprehendam. Verùm quòd ait: Vnguentum exinanitum
 nomen tuum: propterea adolescentulæ dilexerunt te, & tra-
 xerunt te post se: In odorem vnguentorum tuorum curremus. Tra-
 hunt ad se Christum adolescentulæ: si quidem de Ecclesiis
 intelligatur, quæ vna quidam est, cùm perfecta est. Multæ verò
 sunt adolescentulæ, cùm adhuc instruantur & proficiunt. Ista
 ergo trahunt ad se Christum per fidem: quia Christus, ubi vi-
 detur congregatos duos vel tres in fide nominis sui, vadit il-
 luc, & est in medio eorum, fide eorum tactus, & vnanimite-
 r prouocatus. Si verò tertia expositione, de anima verbum
 Dei sequente intelligi hæc oportet, quæcunq; anima fuerit
 erudita: primò in mortalibus, secundò etiam in naturalibus
 exercitata, per illa omnia quæ in his disciplinis edoceri supra
 ostendimus, ipsa morum emendatio, & eruditio rerum, ac
 probitas disciplina, trahit ad se verbum Dei. Et libens trahi-
 tur. Gratissimè enim ad eruditas animas venit, & trahi se ab
 his indulgenter accipit, benigneq; concedit. Requiro sanè, si
 solum nomen eius, quia vnguentum factum est exinanitum,
 tantum operis egerit, & ita suscitauit adolescentulas, vt pri-
 mò traherent eum ad se, & habentes eum apud se, caperent
 vnguentorum eius odorem, & statim currerent post eum. Si
 hæc, inquam, omnia solo nomine eius effecta sunt, quid put-
 as, faciet ipsa eius substantia? Quid ex illa adolescentulæ ista
 virtutis, quid vigoris accipient: si quo pacto potuerint ali-
 quando ad ipsam incomprehensibilem atq; ineffabilem sub-
 stantiam eius peruenire? Ego puto, quòd si ad hoc aliquan-
 do peruenierint, iam non ambulent, neq; currant: sed vincu-
 lis quibusdam charitatis eius astrictæ, adherent ei: ne vltra
 mobilitatis alicuius vllus in eis resideat locus, sed sint cum
 eo vnus spiritus, & compleatur in eis illud, quod scriptum est:
 Sicut tu pater in me, & ego in te vnus sumus: ita & isti in nobis vnus
 sunt. Sed nunc interim, vt videtur, sponsa consociatis sibi ado-
 lescentulis multis, quarum in posterioribus nullus esse nu-
 merus dicitur, ab vno solo sensu, id est, odoratu tantummo-
 do capta, currere se in odorem vnguentorum sponsi commemo-
 rat, siue quòd ipsa cursu indigeat adhuc & profectu: siue
 quòd ipsa quidem perfecta sit, pro his autem adolescentulis,
 quæ adhuc cursu & profectibus indigent, etiam ipsa se curre-
 re fateatur: sicut & ille, qui, eum ipse sub lege non esset, sit ta-
 men sub lege, vt eos, qui sub lege sunt, lucrifaciat. Et iterum cum
 in lege sit Christi, his tamen qui sine lege sunt, sit & ipse sine
 lege, vt eos qui sub lege sunt, saluet. Et hoc fit, vt diximus,
 solo adhuc odoratu eis accepto. Quid putas, agent, cùm &
 auditum carum, & visum, & tactum, gustumq; occupauerit
 verbu Dei, & singulis quibusq; sensibus, virtutes ex se com-
 petentes naturæ earum capacitatiq; præbuerit: ita vt oculus
 si videre potuerit gloriam eius, gloriam tanquam vnigeniti a
 patre, aliud vltra iam videre nolit: neq; auditus aliud, quàm
 verbum vitæ & salutis audire. Sed & cuius manus palpalue-
 rit de verbo vitæ, nihil vltra materiale, nihil fragile cadu-
 cumq; palpabit: nec gustus cùm gustauerit bonum verbum
 Dei, carnemq; eius & panem, qui de cælo descendit, aliud
 quid post hæc gustare patietur. Præ dulcedine namq; ipsius
 & suauitate, omnis reliquus ei sapor asper videbitur & ama-
 rus, & ideo hoc solo vescetur. Omnem namque suauitatem,
 quam senque cupierit, in hoc inueniet: ad omnia namque a-
 ptum se reddidit & habilem. Deniq; his qui ex incorruptibili
 semine regenerantur, rationale & sine dolo efficitur lac.
 His verò qui infirmantur in aliquo, olera se præbet ad hospi-
 talitatis amicitiam & gratiam. His verò qui pro possibilitate

sumendi exercitatos habent sensus, ac discretionem boni &
 mali, cibum se solidum præbet. Si qui verò sunt, qui exierint
 de Ægypto, & secuti columnam ignis & nubis in eremum
 venerint, de cælo ad illos descendit, minutum & subtilem
 eis præbens cibum angelico similem, ita vt panem angelo-
 rum manducet homo. Habet & alias multas in semetipso at-
 que innumeras ciborum differentias, quas interim pelle quis
 & carne ossibusq; indutus & neruis, capere non potest. Qui
 autè dignus fuerit redire, & esse cum Christo: quiq; in paruo
 fidelis inuentus, constituetur super multa, ille gustabit & cap-
 iet voluptatem Domini: perductus ad locum quandam,
 qui pro huiusmodi ciborum copiis & varietatibus, delitia-
 rum nominatur locus. Propter quod & in Eden positus dicitur,
 quod delicias indicat. Ibi enim dicitur ad eum, delitia-
 re in Domino. Delitiabitur autem non in vno solo edendi,
 gustandiq; sensu: sed & auditu delitiabitur & visu, & tactu,
 odoratq; delitiabitur: in odorem namq; vnguenti eius cur-
 ret. Et ita omnibus sensibus suis delitiabitur in verbo Dei, is
 qui ad summam perfectionis ac beatitudinis venerit. Vnde
 & in his positi locis, deprecamur auditores horum, vt mortifi-
 cent carnales sensus, ne quid ex his, quæ dicuntur, secun-
 dum corporis motus excipiant: sed illos diuiniotes interioris
 hominis ad hæc capienda sensus exhibeant, sicut Salomon
 edocet nos, dicens: Sensum autem diuinum inuenies. Et vt Paulus
 quoq; ad Hebræos scribit de perfectis, vt supra memorauimus:
 qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni vel mali, ostendens
 esse in homine præter hos corporeos sensus, quinq; alios nihilominus,
 qui per exercitia quaruntur, & exercitati dicuntur, cùm scilicet intelligentiam rerum acumine aciore
 discunt. Non enim perfunctoriè, & vt liber audiendum est,
 quod Apostolus de perfectis dicit: Quia exercitatos habent
 sensus ad discretionem boni vel mali. Quod vt clarius elucescat:
 sumamus, si videtur, exemplum ab his corporalibus sensibus:
 & ita demum statim ad illos diuinos, quos scriptura nomi-
 nat sensus interioris hominis, veniemus. Si enim corpo-
 reus oculus exercitium visus habeat, nullo impediante ob-
 staculo, integrè, & absq; vlla falsitate vel colores corporum,
 vel magnitudines qualitatesq; deprehendit. Nam si aut caligine,
 aut alia qualibet infirmitate impediatur aspectus, & rubrum pro albo,
 & viride pro nigro, aut rectum putat esse aliquid, cùm curuum sit
 & tortuosum, conturbabitur sine dubio iudicium mentis,
 & aliud pro alio agetur. Ita ergo & interior visus, nisi eruditione
 & industria fuerit exercitatus, quo per multam peritiam
 discretionem boni habeat ac mali, sed ignorantia & imperitia tanquàm
 caligo oculis inciderit, aut etiã malitiæ alicuius languor tanquàm
 lippis oculis accesserit, discrimè boni aut mali inueniri nullatenus
 possit: & inde fieri, vt mala pro bonis agat: bona verò pro malis spernat.
 Secundùm hanc verò formam, quam de visu corporis animæque
 tractauimus, consequenter etiam de auditu, & gustu, & odoratu,
 tactuq; per singulas quasq; sui generis virtutes sensuum
 corporalium, referemus ad animæ sensus, quæ in singulis
 adhibere debeant exercitia, quæq; debeat emendatio parari
 dilucidè recognoscemus. Hæc autem paulò latiori excessu
 profecti sumus, ostendere volentes odoratum sponsæ & adolescentularum,
 quo odorata sunt odorem vnguentorum sponsi, non corporis
 sensus, sed diuini odoris illius & interioris, qui appellatur
 hominis, dici. Hic ergo odoratio sensus, in quo sanus est & integer,
 odore Christi accepto, ex vita adducit ad vitam. Si verò non sit
 sanus, hoc odore suscepto, de morte in mortem deijcit, secundùm
 illum qui dicit: Quoniam Christi bonus odor sumus, aliis quidem de
 vita in vitam: aliis autem odor de morte in mortem. Denique & hi
 quibus intellectus herbarum est pigmentorumque peritia, ferunt
 quedam esse pigmenta, quorum si odorem ceperint nonnulla
 animalia, continuo intereunt: alia verò eodem odore recreantur,
 vitamque recipiunt. Et nunc ergo in his ipsis expositionibus
 & sermonibus, quos habemus in manibus, videtur aliis esse vita
 ex vita, aliis verò mors ex morte. Nam si hæc exponi ita
 audiat animalis, qui dicitur homo, qui non potest percipere
 & intelligere, quæ sunt spiritus Dei, irridebit sine dubio,
 atque inæpta hæc esse & inania pronuntiabit: dicens,
 somnia potius quàm rerum causas & dogmata diuina tractari.
 His ergo odor hic Cantici canticorum efficitur de morte in mortem,
 scilicet de morte infidelitatis in mortem

G
 Exod. 15.
 Gen. 16.
 Philip. 1.
 Gen. 2. b
 Psal. 36.
 Heb. 5. d
 Ibidem

Hebr. 5. d

Ibidem

H

2. Cor. 2. d

Ibidem

A

mortem iudicii & condemnationis. Sequentibus verò spiritua-
 lem sensum & subtilem, atq; intelligentibus maiorem in-
 esse veritatem, in his quæ non videntur: quam in his quæ vi-
 dentur: & veriora haberi apud Deum inuisibilia, & spiritua-
 lia magis, quàm visibilia & corporalia, amplectenda sine du-
 bio huiusmodi intelligentia videbitur & sequenda. Agno-
 scunt enim tale esse intelligenda veritatis iter, quo perueni-
 tur ad Deum. Sed siquidem alienus à fide sitis, qui hæc stulta
 iudicat & irridenda, nihil mirum. Si verò aliquis ex his sit,
 qui videntur credere, & scripturarum auctoritatem recipere:
 non tamen recipit expositionis huius spiritualis formam, sed
 irridet & derogat, tentemus ex aliis scripturarum locis in-
 struere eum ac persuadere. Qui si forte poterit sic respiciere,
 & talia quædam dicamus ad eum, scriptum est: *Præceptum Do-
 mini lucidum illuminans oculos.* Dicat ergo nobis, qui sunt oculi,
 qui illuminantur luce præcepti. Et iterum: *Qui habet aures au-
 diendi, audiat:* quæ sunt aures istæ, quas qui habuerit, ipse so-
 lus verba Christi audire dicatur. Et iterum: *Quoniam Christi
 bonus odor sumus Deo.* Et in aliis: *Gustate & videte, quoniam suavis est
 Dominus.* Et quod alius ait: *Manus nostre palpauerunt de verbo vi-
 tæ.* Putasne in his omnibus non mouebitur, vt aduertat hæc
 vniuersa non de corporeis sensibus dicta, sed de his quos se-
 cundum interiorum hominum inesse vnicuiq; docuimus, ni-
 si si contentionis & iactantia vitio agitur, qui eiusmodi est.
 Quibus vitiiis (quoniam & visus ille interior excæcatur, &
 odoratus obcluditur, & obduratur auditus) merito, nec vi-
 dere quæ spiritualia sunt, nec audire potest. Sed nec odorem
 istum Christi capere: quo nunc recepto, adolescentulæ istæ,
 in quibus benè sanus & vigens erat hic sensus, in odorem vn-
 guentorum eius currunt post ipsum: nec deficiunt currentes,
 aut laborant, quia suauitate odoris ipsius, qui est de vita in
 vitam refectæ, iugiter inualefcunt. Potest adhuc & hoc mo-
 do accipi, quod ait: *Vnguentum exinanitum nomen tuum,*
 propterea adolescentulæ dilexerunt te. *Vnigenitus Dei filius
 cum in forma Dei esset, exinanituit semetipsum, & formam serui acce-
 pit.* Exinanituit autem de plenitudine sine dubio, in qua erat.
 Illi ergo qui dicunt: *Quia de plenitudine eius nos omnes accepimus:*
 ipsi sunt adolescentulæ, quæ de ea plenitudine, ex qua se ille
 exinanituit, & factum est vnguentum exinanitum nomen eius,
 percipientes dicunt: *Post te in odorem vnguentorum tuorum curre-
 mus.* Nisi enim exinanisset vnguentum, hoc est, plenitudinem
 diuini spiritus, & humiliasset se vsq; ad formam serui, capere
 eum nullus in illa diuinitatis plenitudine potuisset: nisi sola
 fortassis sponsa, pro eo quòd videtur indicare: quia vnguen-
 tum istud exinanitum non sibi, sed adolescentulis dilectio-
 nis dedit causam. Sic enim dicit: *Vnguentum exinanitum no-
 men tuum:* propterea adolescentulæ dilexerunt te. Ac si dice-
 ret: *Adolescentulis quidem propterea dilexerunt te:* quia exi-
 nanitisti te de forma Dei, & factum est vnguentum exinanitum
 nomen tuum: ego autem non pro exinanito vnguento, sed
 pro ipsa vnguentorum plenitudine dilexi te. Hoc enim indi-
 cat in eo loco, vbi dicit: *Odor vnguentorum tuorum super omnia
 aromata.* Quod verò etiã ipsa cum adolescentulis post ipsum
 se cursuram dicit: hanc aio esse causam, quòd perfecti quicq;
 omnia omnibus fiant, vt omnes lucrifaciant: sicut iam su-
 pra exposuimus.

Psal. 18. c
 Luc. 8. a
 2. Cor. 2. d
 Psal. 33. b
 1. Ioan. 1. a

Philip. 2. b
 1. Ioan. 1. b

B

*Introduxit me rex in cubiculum suum: exultemus & iocundemur in
 te.* Cum indicasset sponso suo sponsa, quòd adolescentulæ
 odore eius captæ, currebant post ipsum, cum quibus etiã ipsa
 cursura esset, vt eis formam præberet in omnibus: nunc quasi
 laboris sui consecuta iam palmam pro eo, quòd concurrerit
 currentibus, introductam se dicit ab sponso rege in cubicu-
 lum eius, vt ibi videret cunctas opes regias. In quo vtiq; me-
 ritò iocundatur & exultat, vt potè quæ secreta iam regis &
 arcana profpexerit. Hic est secundum propositum dramatis
 ordinem, quasi historicus intellectus. Sed quoniam cuius
 res agit Ecclesia est ad Christum veniens, vel anima verbo
 Dei adhaerens: quod aliud cubiculum Christi, & promptuari-
 um Dei credendum est, in quo vel Ecclesiam, vel animam
 coherentem sibi introducat, nisi ipse arcanus sensus eius &
 reconditus: de quo & Paulus dicebat: *Nos autem sensum Christi
 habemus, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis.* Hæc illa sunt,
 quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis
 ascenderunt, quæ præparauit Deus his qui diligunt eum. Cum
 igitur Christus animam in intelligentiam sui sensus inducit,

1. Cor. 2. d
 Ibidem.

εἰς ἡμετέρας
 ἡ βασιλίσκος
 εἰς τὸ μέ-
 γιστον αὐτῆς
 ἀγαθῶν
 ὁμοιωθεῖσα, ὅτι
 εἰς φανώ-
 σαις ἐστὶν.

in cubiculum regis introducta dicitur: *in quo sunt thesauri sapi-
 entia ac scientia eius absconditi.* Non mihi autem vacuum vide-
 tur, quòd cum potuisset dicere: *Introduxit me sponsus meus
 aut fraternus meus, aut aliquid huiusmodi, vt ei moris est:*
 nunc quia cubiculum dictura erat, regis dixerit cubiculum:
 & non aliud nomen posuerit, in quo posset fortassis aliquis
 etiam mediocriter intelligi. Sed propterea arbitror in his regē
 nominatum, vt ostenderetur per hoc nomen prædices cubi-
 culum, vt potè regium, & multis atq; immensis opibus reple-
 tum. Prope hunc omnino mihi videtur fuisse & ille, qui dixit
 raptum se esse vsq; ad tertium cælum, & inde in paradysum,
 & audisse verba ineffabilia, *quæ non licet homini loqui.* Quid e-
 nim putas esse illa verba, quæ audiuit: nonne à rege audiuit,
 & in cubiculo, & prope cubiculum positus audiuit? Et erant
 credo illa verba talia quædam, quæ hortarentur eum ad ma-
 iorem profectum, & promitterent ei, quòd si perseueraret vsq;
 in finem, & ipse posset intrare regis cubiculum: secundum sol-
 lud quod per Prophetam quoq; promittitur: *Dabo tibi thesau-
 ros obscuros, occultos, inuisibiles.* Aperiam tibi, vt cognoscas, quia
 ego sum Dominus Deus tuus, & vocaui nomen tuum Israel.
 Currunt ergo adolescentulæ post ipsum & in odorem eius,
 vnaquæq; tamen pro viribus alia quidè velocius, alia paulò
 tardius: alia inferius cæteris & vltimo, alia primo loco:
 veruntamen currunt omnes, sed vna est perfectæ, quæ curre-
 rit sic, vt perueniret, & sola acciperet palmam. Sola enim est,
 quæ dicit: *Introduxit me rex in cubiculum suum:* cum prius
 non de sola, sed de pluribus dixisset: quia post te in odorem
 vnguentorum tuorum curremus. *Introducit ergo in cubi-
 culum regis, & efficitur regina, & ipsa est, de qua dicitur: Regi-
 na assistit à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietatibus.* De
 his autè adolescentulis, quæ post ipsum currebant, & pro-
 cul ab ea in ipsis currendi spatii remanerant, dicitur: *Addu-
 centur regi virgines post eam, proximæ eius adducentur tibi.*
 Adducentur in letitia & exultatione, inducetur in templum
 regis. Sed & illud etiam in hoc aduertere debemus, quòd sic
 rex habet cubiculum quoddam, in quod reginã suæ spon-
 sam suam introducit: ita habet & sponsa suum cubiculum, in
 quod monetur per verbum Dei ingressa claudere ostium: &
 ita conclusis illis omnibus diuitiis suis, intra illud cubiculum
 orare eum qui videt in abscondito, & respicit quantas opes,
 animi scilicet virtutes intra cubiculū suum sponsa condide-
 rit: & videns eius diuitias, det ei petitiones suas. *Omni enim
 habenti dabitur.* Quod autem ait: *exultemus & iocundemur in te,*
 videtur ex persona adolescentularum dici, vol optantum &
 petentium à sponso, vt quemadmodum sponsa consecuta est,
 quæ perfectæ sunt, & exultat: ita ipse etiam suum implere
 cursum & peruenire vsq; ad regis cubiculum mereantur, vt
 perspiciat & intueatur omnibus his, de quibus illa gloriatur,
 etiam ipsæ exultent sicut & illa, & iocundentur in eo. Vel et-
 iam ad sponfam potest dictum videri ab adolescentulis con-
 gratulantibus ei, & promittentibus petentibusq;, vt partici-
 pes fiant exultationis eius & lætitiæ.

Diligemus vbera tua super vinum. Sponsa quidem, postquam
 oscula meruit ab ipso sponsi ore suscipere, & vberibus eius
 perfrui, ait ad eum: *Bona sunt vbera tua super vinum.* Adoles-
 centulæ verò, quæ nondū ad id beatitudinis venerant, neq;
 summam perfectionis acceperant, neq; vsq; ad operibus fru-
 ctus perfectæ charitatis expleuerant, vt quasi expertæ pron-
 unciarent de vberibus eius, quia bona sunt: videntes tamen
 sponfam delectari & refici ex vberibus sponsi, ex fontibus scilicet
 sapientiæ & scientiæ, quæ de vberibus eius fluunt, & pocula
 cælestis doctrinæ fumentes, tanquam imitatrices perfectio-
 nis eius, & desiderantes eisdem vestigiis incedere, promittunt
 & dicunt: *Diligemus vbera tua super vinum,* id est, nos quidè non-
 dum in id perfectionis ascendimus, vt iam diligamus vbera
 tua plus quàm vinum: vel certè vbera tua, quæ sunt super vi-
 num (vtroq; enim modo sensus stare videbitur) gerimus tam-
 men spem, vt potè adolescentulæ in id ætatis proficere, quo
 possimus, non solum pacisci, & alii ex vberibus verbi Dei, sed &
 diligere alentem. Ista sunt autem adolescentulæ, vt sæpè
 iam diximus, animæ, quæ primis, & initio valentibus erudi-
 tionibus videntur imbutæ: & velut vino quodam lætificata,
 institutione tutorum duntaxat curatorumque & pædagogii,
 vt potè paruulæ, & quæ haberent quidem in virib; amare vi-
 num: non tamen habent in ætate, vt amore vberum sponsi

C
 Coloss. 2. a

2. Cor. 12. a

Esa. 45. a

Psal. 44. b

D
 Math. 6. a

Math. 13. b

2. Cor. 12. a
 Psal. 133. b
 1. Ioan. 1. a

moue-

moueri, aut excitari possent. Sed ubi aduenit plenitudo temporum, & Christus in eis profecit aetate & sapientia, & iam sentire ceperunt, quid sint vbera sponsi, quaeq; in his perfectio verbi Dei, & doctrinae spiritualis plenitudo designetur, etiam promittitur: quia plusquam vinum quod nunc tantum paruula bibunt, dilecturae sint vbera sponsi, id est, propensiores futurae erga perfecta, & omni plenitudine decreta dogmata Christi, quam antea, siue in communibus studiis, siue in legis & Prophetarum visa sunt institutionibus extitisse.

Aequitas dilexit te. Etiam hoc mihi videntur adolescentulae proloqui, velut satisfacientes, pro eo quod dilecturas super vinum se promiserunt vbera sponsi: & non iam in praesenti diligant, neq; integram vim charitatis ostendant. Est ergo vox ista velut inculantium semetipsas, quasi quae nodum abiecit omni iniquitate peruenerint ad aequitatem, vt possint iam diligere vinum super vbera sponsi: scientes inconueniens esse, vt aliquid adhuc residet iniquitatis in eo, qui ad perfectione spiritualis & mysticae doctrinae peruenerit. Quia ergo summa perfectionis in charitate consistit: charitas autem nihil iniquitatis admittit: ubi autem nihil iniquitatis est, ibi sine dubio est aequitas: merito ergo aequitas esse dicitur, quae diligit sponsum. Et vide, si non ob hoc etiam videtur illud in Euangelio a Salvatore dictum: *Si diligitis me, mandata mea seruare.* Si ergo, qui diligit Christum, mandata eius custodit: & qui mandata eius custodit, nulla est in eo iniquitas, sed aequitas in eo permanet: aequitas ergo est, quae mandata eius custodit, & diligit Christum. Et rursum: Si qui mandata custodit, ipse diligit Christum: mandata autem in aequitate seruantur, & aequitas est, quae diligit Christum: qui iniquum aliquid gerit, neque mandata custodit, neque diligit Christum. Erit ergo, vt quantum iniquitatis in nobis est, tantum longe finis a dilectione Christi: & tantum mandatorum eius praerogatio habeatur in nobis. Et ideo regulam quandam directam ponamus esse aequitatem: vt si quid in nobis iniquitatis est, hanc adhibentes & superducentes directioriam mandatorum Dei: si quid in nobis curuum, si quid tortuosum est, ab huius regulae linea recedat, vt possit & de nobis dici: *Aequitas dilexit te.* Possumus autem etiam sic accipere, vt videatur simile esse, quod dixit: *Aequitas dilexit te,* ac si dixisset: iustitia dilexit te, & veritas, & sapientia, & pudicitia, & singula quaeque virtutes. Nec mireris sane, si dicimus virtutes esse, quae diligunt Christum, cum in aliis ipsarum virtutum substantiam, Christum solemus accipere. Quod & frequenter inuenies in scripturis diuinis, pro locis & opportunitatibus aptari. Inuenimus namq; ipsum & iustitiam dici, & pacem, & veritatem. Et rursum scriptum est in Psalmis: *Iustitia & pax osculatae sunt.* Et: *Veritas de terra orta est, & iustitia de caelo profecit:* quae utique omnia & ipse esse, & rursum ipsum dicuntur amplecti. Sed & sponsum idem dicitur, idem etiam sponsa nominatur, vt in prophetia scriptum est: *Sicut sponsa imposuit mihi mitram, & sicut sponsam ornauit me ornamento.*

HOMILIA SECVNDA.

Fusca sum & formosa, filia Hierusalem, vt tabernacula Cedar, vt pelles Salomonis. In aliis exemplaribus legimus: *Nigra sum & formosa.* Rursum in hoc persona sponsae loquentis introducit. Loquentis autem non ad illas adolescentulas, quae iam ipsa currere solent: sed ad filias Hierusalem, quibus tantumquam his, quae derogauerint foeditati eius, respondere videtur, & dicere: *Fusca quidem sum vel nigra, quantum ad colorem spectat filia Hierusalem: formosa vero, si quis interna membrorum lineamenta perspiciat.* Nam & tabernacula, inquit, Cedar, quae est gens magna, nigra sunt: & ipsa gens Cedar, nigredo, vel obscuritas interpretatur. Sed & pelles Salomonis nigrae sunt: nec tamen ob hoc tanto regi, in omni gloria sua pellium visa est indecora nigredo. Non ergo mihi o filiae Hierusalem, exprobetis culpam coloris: cum siue naturalis, siue exercitio quaesita, corpori pulchritudo non desit. Haec continet historicum drama, & proposita fabulae species. Sed redeamus ad ordinem mysticum. Haec sponsa, quae loquitur, Ecclesiae personam tenet ex gentibus congregatae. Filia vero Hierusalem, ad quas ei sermo est, illae sunt animae, quae propter electionem patrum, charissima quidem dicun-

tur, inimicae autem propter Euangelium. Ista sunt filiae Hierusalem ciuitatis terrena, quae videntes Ecclesiam ex gentibus, quamuis pro eo ignobilem, quod generositatem sibi Abraham, & Isaac, & Iacob non possit ascribere: obliuiscunt tamen populum suum & domum patris sui, atque ad Christum venientem, spernunt eam, & pro ignobilitate generis offuscant. Quod sponsa sentiens, filias prioris populi imputari sibi, & pro hoc etiam nigram se appellari, quasi quae paterna eruditionis non habeat claritatem, respondens ad haec dicit: *Nigra sum quidem o filiae Hierusalem, pro eo quod non descendo de stirpe clarorum virorum: neq; illuminationem Moisi legis accepi: habeo tamen pulchritudinem meam mecum.* Nam & in me illud primum est, quod ad imaginem Dei in me factum est: nunc accedens ad verbum Dei, recepi speciem meam. *Quamuis enim pro coloris obscuritate, comparatis me tabernaculis Cedar, & pellibus Salomonis: tamen & Cedar ex Ismahele descendit. Secundo namq; loco ex Ismahele natus est, qui Ismael non fuit expertus diuinae benedictionis. Sed & pellibus Salomonis comparatus me, quae non aliae sunt quam pelles tabernaculi Dei: & tamen miror vos o filiae Hierusalem, mihi coloris velle exprobrare nigredinem.* Quomodo non meministis, quod in lege vestra scriptum est, quid passa sit Maria, quae derogauit Moisi, cum Aethiopsam nigram accepisset uxorem: quomodo ignoratis illius imaginis adumbrationem in me nunc veritate compleri? *Ego sum illa Aethiopsa, ego sum nigra quidem pro ignobilitate generis, formosa vero propter poenitentiam & fide.* Suscepi enim in me filium Dei, recepi verbum carnis factum. Accessi ad eum, qui est imago Dei, primogenitus omnis creaturae: & qui est splendor gloriae, & fulgor substantiae eius, & facta sum formosa. Tu ergo quid improperas conuertenti se a peccato, quod utique lex fieri vetat: & quomodo tu gloriaris in lege praeruaricis leges? Verum quoniam in his locis sumus, ubi Ecclesia quae ex gentibus venit, nigram se esse dicit, & formosam, quamuis longum videatur esse & copiosum colligere ex scripturis diuinis in quibus vel qualiter sacramenti huius forma praecesserit: tamen non mihi penitus omittendum videtur, sed quam potuerit breuiter memorandum. Primum ergo in Numerorum libro de Aethiopsa ita scriptum est: *Et locuta est Maria ad Aaron, & derogauerunt Moisi, propter mulierem Aethiopsam, quam accepit uxorem, & dixerunt: Nunquid Moisi soli locutus est Dominus: Nonne & nobis locutus est? Et iterum in tertio Regnorum libro scriptum est de regina Saba, quia venit a sinibus terra audire sapientiam Salomonis, hoc modo: *Regina Saba audiuit nomen Salomonis, & nomen Domini: & venit tentare eum in parabolis, & venit in Hierusalem in virtute magna valde: & camelis portantes odoramenta, & aurum multum valde, & lapidem pretiosum: & ingressa est ad Salomonem, & locuta est ei omnia verba, quae erant in corde suo. Et enunciauit ei Salomon omnia verba eius. Et non fuit verbum, quod omiserit rex, & non enunciauerit rex ei. Et vidit regina Saba omnem prudentiam Salomonis, & domum quam adificauerat, & cibos Salomonis, & sedem puerorū eius, & ordinem ministrorum eius, & vestes eius, & vini fusores eius, & holocausta eius, quae offerebat in domo Domini: & obstupuit, & dixit ad regem Salomonem: *Verus est sermo, quem ego audivi in terra mea de verbo tuo & prudentia tua: & non credidi his qui loquebantur mihi, vsquequo venirent, & viderunt oculi mei. & ecce nec media pars est, quae nunciabatur mihi. Addidisti enim bona super omnem audicionem, quam audivi in terra mea: Beatae mulieres tuae: beati pueri isti qui assistunt in conspectu tuo semper, & audiunt omnem prudentiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui tibi dedit sedem Israel. Quoniam dilexit Dominus Israel, & voluit eum permanere in aeternum: posuit te regem super eos, vt facias iudicium cum iustitia, & iudices eos. Et dedit Salomoni centum viginti talenta auri, & odoramenta multa valde, & lapidem pretiosum. Nunquam talia venerunt odoramenta, nec in tanta multitudine, quae dedit regina Saba regi Salomoni.* Hanc autem historiam paulo latius repetere volumus, & inferere huic expositioni nostrae: scientes intantum conuenire haec ad personam ecclesiae, quae ex gentibus venit ad Christum, vt ipse Dominus in Euangelii reginae huius faceret mentionem, dicens eam venisse a sinibus terra, vt audiret sapientiam Salomonis. Autri autem reginam dicit eam, pro eo quod Aethiopia in Austri partibus iaceat: & a sinibus terra, quasi in ultimo posita. Inuenimus autem huius ipsius reginae etiam Iosephum in historia sua facere mentionem, addentem etiam hoc, quod posteaquam regressa est, inquit, a Salomone, Cambyfes rex miratus eius sapi-**

G

Psal 44.6

Gen 25.6
Ibid. 17.6

Num. 12.4

Coloss 1.6
Rom. 8.5
Hebr. 1.1
Rom. 2.4

H

Num. 12.4

3. Reg. 10.
2. Par. 9.
Matt. 12.
Luc. 11.4

Matt. 12.
Luc. 11.4